

Rapport om kvalitet i offisiell statistikk, 2022

TALL

SOM FORTELLER

PLANER OG MELDINGER / PLANS AND REPORTS

2022/6

I serien Planer og meldinger publiseres dokumenter med et institusjonelt preg og notater med en viss offisiell karakter.

© Statistisk sentralbyrå

Publisert: 5. juli 2022

Trykk: Statistisk sentralbyrå

Standardtegn i tabeller	Symbol
Ikke mulig å oppgi tall Tall finnes ikke på dette tidspunktet fordi kategorien ikke var i bruk da tallene ble samlet inn.	.
Tallgrunnlag mangler Tall er ikke kommet inn i våre databaser eller er for usikre til å publiseres.	..
Vises ikke av konfidensialitetshensyn Tall publiseres ikke for å unngå å identifisere personer eller virksomheter.	:
Desimaltegn	,

Innhold

Forord	4
Sammendrag	5
1. Innledning	8
2. Koordinering av offisiell statistikk	10
2.1. Utvalget for offisiell statistikk.....	10
2.2. Statistikkprogrammet	10
2.3. Metodenettverket.....	11
2.4. Neste steg.....	11
3. Kvalitetsevaluering av offisiell statistikk	12
3.1. Bakgrunn.....	12
3.2. Status.....	12
3.3. Vurderinger.....	14
3.4. Anbefalinger	15
4. Resultater fra europeisk fagfelleevaluering – Peer review 2021	17
4.1. Bakgrunn.....	17
4.2. Vurderinger.....	17
4.3. Anbefalinger	17
5. Kvalitet i administrative informasjonssystemer	19
5.1. Bakgrunn.....	19
5.2. Status.....	19
5.3. Vurderinger.....	19
5.4. Anbefalinger	20
6. Brukerorientering	21
6.1. Status.....	21
6.2. Vurderinger.....	22
6.3. Anbefalinger	22
7. Kvalitetsgjennomganger	23
7.1. Hva er en kvalitetsgjennomgang?	23
7.2. Vurderinger.....	23
7.3. Anbefalinger	23
8. Utvikling av systemet for kvalitetssikring av offisiell statistikk	24
8.1. Måling av kvalitet	24
8.2. Samarbeid om kvalitet	25
8.3. Oppfølging av kvalitet	26
8.4. Dokumentasjon og formidling av kvalitet	26
9. Referanser	27
Vedlegg A: Oversikt over metoder og verktøy som gir informasjon om kvalitet i statistikk	28
Vedlegg B: Oversikt over produsentene av offisiell statistikk	30
Vedlegg C: Anbefalinger etter Peer review, per 30. mai 2022	31

Forord

Lov om offisiell statistikk og statistisk sentralbyrå av 2019 (statistikkloven) § 6 sier at Statistisk sentralbyrå (SSB) skal utarbeide en årlig offentlig rapport til departementet om kvaliteten på offisiell statistikk. I tildelingsbrevet for 2022 fra Finansdepartementet til SSB er det et prioritert tiltak at SSB skal sikre samarbeid, helhet og kvalitet i det norske statistikkssystemet. Denne rapporten er den første rapporten om kvaliteten i all offisiell statistikk i Norge.

Denne rapporten bygger på det som er tilgjengelig av informasjon og systemer for kvalitet på tidspunktet for rapportering. I vurderingene og anbefalingene er det så langt som mulig forsøkt å se all produksjon av offisiell statistikk under ett.

Statistisk sentralbyrå, 15, juni 2022

Geir Axelsen
Administrerende direktør

Sammendrag

Samtlige produsenter tar målet om god kvalitet i offisiell statistikk på alvor, men det er forbedringspunkter. Det er behov for at alle produsenter tilgjengeliggjør skriftlig dokumentasjon av retningslinjer, rutiner, metoder og kvalitet. Det anbefales at det arbeides for bedre rutiner for publisering av foreløpige tall. Flere produsenter må finne gode løsninger for å ivareta statistikklovens bestemmelser om konfidensialitet og bør ta initiativ til mer regelmessig brukerkontakt.

Systemet for kvalitetssikring må utvikles videre og suppleres. Etablerte metoder må gjennomgås og forenkles, og anvendes på all offisiell statistikk. Nye metoder, som måling av kvalitet i sanntid, bør utvikles og gjøres tilgjengelig for produksjon av offisiell statistikk.

Informasjonskilder

Denne første rapporten bygger på informasjon fra forskjellige kilder.

Den viktigste kilden er kvalitetsevalueringen som er en ny undersøkelse (kapittel 3). Utgangspunkt for kvalitetsevalueringen er kvalitetskrav i statistikkloven og kvalitetsprinsipper fra Retningslinjer for europeisk statistikk (SSB 2017). Alle produsentene av offisiell statistikk, inklusive de tre statistikkavdelingene i SSB, ble inkludert i kvalitetsevalueringen. Datainnsamlingen ble gjennomført i perioden september 2021 – januar 2022. Resultatene fra kvalitetsevalueringen blir i løpet av sommeren publisert som en delrapport (SSB 2022, under arbeid).

I november 2021 ble det gjennomført en Peer review (kapittel 4). Peer review er en fagfelleevaluering på oppdrag av Eurostat. Den er avgrenset til Norges bidrag til det europeiske statistikkssystemet. Selv om Peer review ikke gjelder all offisiell statistikk, er vurderingene og anbefalingene av interesse og inngår i denne rapporten.

Mange produsenter bruker data fra administrative informasjonssystemer som kilde for offisiell statistikk. Siden 2012 har SSB hatt et standardisert og formalisert samarbeid om blant annet kvalitet med eiere av administrative informasjonssystemer (kapittel 5). Det er i begrenset grad kartlagt om øvrige produsenter av offisiell statistikk har et tilsvarende samarbeid med dataeiere. Rapporten tar for seg status på SSBs samarbeid om kvalitet med eiere av administrative informasjonssystemer.

Relevans er et kvalitetskrav som er nevnt i statistikkloven § 5 og i Retningslinjer for europeisk statistikk. En statistikk som ikke oppfyller brukernes behov er ikke relevant. Brukerorienteringen er derfor viktig for sikring av kvalitet i statistikk og har en sentral plass i systemet for kvalitetssikring. Det er per i dag ikke systematisk kartlagt hvilket arbeid andre produsenter enn SSB gjør når det gjelder brukerorientering. Arbeid og status som er beskrevet i denne rapporten gjelder derfor først og fremst for SSB. Vurderinger og anbefalinger om brukerorientering gjelder allikevel alle produsenter.

Siden 2011 har SSB gjennomført kvalitetsgjennomganger som et viktig verktøy i det interne kvalitetsarbeidet. I en kvalitetsgjennomgang vurderes om en statistikk eller et statistikkområde oppfyller kvalitetskravene fra statistikkloven og Retningslinjer for europeisk statistikk (kapittel 7). Det er en gjennomgang av en statistisk produksjonsprosess for å kartlegge styrker og svakheter, og resulterer blant annet i en liste med anbefalte forbedringstiltak. Kapitlet om kvalitetsgjennomganger bygger på erfaringer fra kvalitetsarbeidet internt i SSB. Vurderingene og anbefalingene gjelder all offisiell statistikk.

Denne første kvalitetsrapporten bygger på det som er tilgjengelig av informasjon og systemer for kvalitet på tidspunktet for rapportering. I vurderingene og anbefalingene er det så langt som mulig forsøkt å se all produksjon av offisiell statistikk under ett.

Anbefalinger

Basert på datagrunnlaget fra ovenstående informasjonskilder ved utgangen av 2021 anbefales følgende hovedpunkter til forbedring.

Produsentene av offisiell statistikk bør forbedre skriftlig dokumentasjon av retningslinjer, rutiner, metoder og kvalitet. Skriftlig dokumentasjon bidrar til at flere prinsipper for kvalitet fra statistikkloven og Retningslinjer for europeisk statistikk blir oppfylt. Arbeidet med å utarbeide skriftlig dokumentasjon ble satt i gang av flere produsenter mens datainnsamlingen til kvalitetsevalueringen pågikk, men det gjenstår en del arbeid på området.

Det er store forskjeller blant produsenter av offisiell statistikk når det gjelder foreløpig statistikk. Det er ulike begrunnelser for å publisere foreløpig statistikk, samt forskjellig praksis og ulik oppfatning av hva som oppfattes som foreløpig statistikk. Brukere kan muligens oppfatte det som forvirrende, men den antagelsen er ikke undersøkt nærmere. Det anbefales at det arbeides for økt bevissthet om og bedre rutiner for publisering av foreløpige tall. Et spørsmål som flere produsenter kan stille seg, er om det er behov for å publisere foreløpig statistikk.

Produsentene tar lovens bestemmelser om statistisk konfidensialitet på alvor, men flere er usikre på hvordan man skal tolke loven og på å finne gode løsninger for å ivareta statistisk konfidensialitet. Det er en utfordring som bør gis svært høy prioritet fordi mangler på dette feltet kan svekke tilliten til offisiell statistikk.

SSB har avtaler om utlevering av data og samarbeid om kvalitet i administrative informasjonssystemer. Det anbefales at flere myndigheter som produserer offisiell statistikk også inngår slike avtaler. Dette kan også være et aktuelt tiltak innad i en virksomhet hvor en avdeling eier en datakilde og en annen bruker den til å lage offisiell statistikk.

De fleste produsenter oppfyller kvalitetskravet om at statistikken skal være relevant, men kvalitetsevalueringen tyder på at det kan være behov for økt bevissthet på dette området. Produsenter bør ha regelmessig brukerkontakt.

Metoder for å måle kvalitet

Denne kvalitetsrapporten bygger på kvalitetsevalueringen og kvalitetsinformasjon fra tidligere etablerte metoder. De etablerte metodene er anerkjente, men de brukes på rapporteringstidspunktet ikke for all offisiell statistikk. I notatet «System for kvalitetssikring av offisiell statistikk» (SSB 2021 a) varslet SSB at det er behov for mer informasjon om ulike sider av kvalitet i all offisiell statistikk. Selv om kvalitetsarbeidet er utviklet videre etter 2021, er det fortsatt behov for mer informasjon.

Det er behov for å samle inn og kartlegge mer av informasjonen produsentene har. En målsetning for kvalitetsarbeidet er mer kunnskap om kvalitet i offisiell statistikk ved å utvide kunnskapsgrunnlaget for bedre å utvikle systemet framover. Etablerte metoder bør videreutvikles og suppleres.

Kvalitetsgjennomganger skal gjøres hos alle produsenter av offisiell statistikk. Selvevalueringer som bygger på skjemaet til kvalitetsevalueringen kan tilpasses slik at det fungerer som en selvevaluering av statistiske prosesser og statistikker. Det anbefales å lage en systematisk fremgangsmåte for utvelgelse og prioritering av statistikker for kvalitetsgjennomganger blant alle produsenter. Kombinasjonen av grundige kvalitetsgjennomganger for enkelte statistikker med selvevalueringer av samlet statistikkproduksjon, vil gi et godt grunnlag for den årlige kvalitetsrapporten til Finansdepartementet.

Det er startet et arbeid med å etablere kvalitetsindikatorer i SSBs produksjonsløp. Det anbefales at man utvikler og implementerer et sett med felles indikatorer hos alle produsenter.

Produsentene vil være tjent med verktøy og retningslinjer med mer som kan hjelpe dem til å følge opp kvalitetskrav fra statistikkloven og Retningslinjer for europeisk statistikk. Det vil være et fremskritt at alle produsenter er engasjert i kvalitetsarbeidet. Det er behov for arenaer der produsentene kan samarbeide om konkrete tiltak og få et tettere samarbeid. Det kan gjøres ved å bygge ut metodenettverket og forsterke kvalitetsaspektet. I dag er deltakelse i metodenettverket frivillig. Det bør utredes om det er behov for et mer forpliktende samarbeid om kvalitet mellom produsentene.

Bedre dokumentasjon av kvalitet og synliggjøring av kvalitetsarbeidet støtter målet om transparens og etterprøvbarehet, og vil gjøre det enklere å følge opp kvalitetshevende tiltak. En anbefaling fra Peer review er å utrede tiltak for å synliggjøre og dokumentere kvalitetssystemet.

Arbeidsdeling i kvalitetsarbeidet

Denne første rapporten om kvalitet i offisiell statistikk inneholder flere anbefalinger om tiltak som kan bidra til å heve kvaliteten i offisiell statistikk. Anbefalingene kan deles i to hovedgrupper. Den ene hovedgruppen er konkrete anbefalinger først og fremst fra kvalitetsevalueringen, men rapporten inneholder også noen konkrete anbefalinger fra de andre informasjonskildene. Den andre hovedgruppen er anbefalinger for utvikling av systemet for kvalitetssikring av offisiell statistikk.

Ansvar for å gjennomføre tiltak som bygger på anbefalinger i den første gruppen ligger hos den enkelte produsent. Statistikkloven § 6 har gitt SSB et spesielt ansvar for samordningen av offisiell statistikk og rapporteringen om kvaliteten på offisiell statistikk. Den kommer i tillegg til oppgaven som produsent av offisiell statistikk. Det forutsettes at SSB gjør oppgaver i forbindelse med samordning og rapportering i samarbeid med Utvalget for offisiell statistikk. I hovedtrekk blir arbeidsdelingen som følger:

SSB

- Planlegge, koordinere og samordne kvalitetsarbeidet om offisiell statistikk
- Utarbeide en årlig offentlig rapport til departementet om kvaliteten på offisiell statistikk
- Skaffe til veie datagrunnlaget for kvalitetsrapporten
- Lede kvalitetsevalueringer og kvalitetsgjennomganger
- Utvikle indikatorer for kvalitet i offisiell statistikk
- Lede metodenettverket

Alle produsenter av offisiell statistikk

- Følge opp anbefalinger fra kvalitetsevalueringen og kvalitetsrapporten ellers
- Gjøre selvstendige kost-nytte vurderinger av anbefalingene og lage prioriteringer basert på vurderingene
- Delta i kvalitetsevalueringer og kvalitetsgjennomganger
- Delta aktivt i metodenettverket

1. Innledning

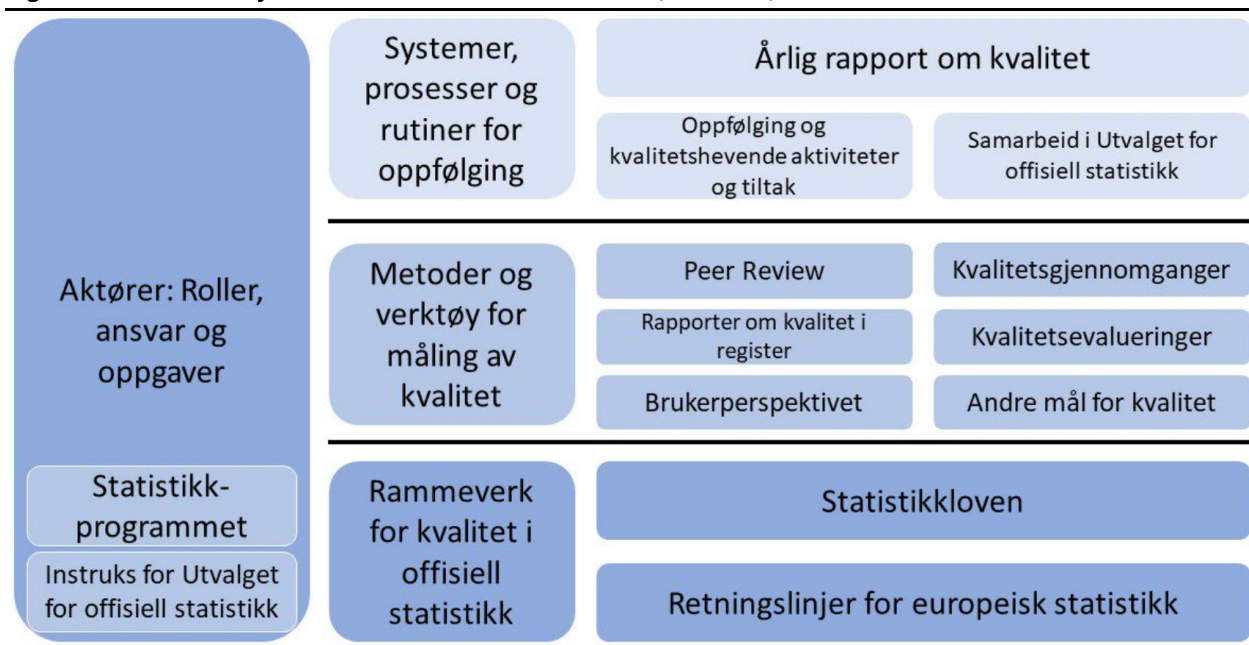
Statistikkloven § 6 første ledd sier at SSB skal samordne all utvikling, utarbeiding og formidling av offisiell statistikk i Norge, og utarbeide en årlig offentlig rapport til departementet om kvaliteten på offisiell statistikk. Denne kvalitetsrapporten bygger på notatet «System for kvalitetssikring av offisiell statistikk» (SSB 2021a).

En skisse av kvalitetssystemet er gjengitt i figur 1 består av fire elementer:

- i) *Et rammeverk for kvalitet i offisiell statistikk* som bygger på statistikkloven og Retningslinjer for europeisk statistikk. I rapporten vises det til aktuelle lovparagrafer og prinsipper i Retningslinjer for europeisk statistikk.
- ii) *Metoder og verktøy for å måle kvalitet* i offisiell statistikk. Kapittel 3 – 7 gir kvalitetsvurderinger basert på nye og etablerte metoder og verktøy. Vedlegg 1 gir en oversikt over metoder og verktøy som gir informasjon om kvalitet
- iii) *Systemer og prosesser for oppfølging av kvalitet*. Det er den årlige rapporten om kvalitet, oppfølging og kvalitetshevende aktiviteter og tiltak, og samarbeid i Utvalget for offisiell statistikk. Kapittel 3 – 7 inneholder også anbefalinger som vil gi bedre kvalitet i offisiell statistikk.
- iv) *Aktører og deres roller*. Medlemmene i Utvalget for offisiell statistikk, som er de viktigste aktørene i samarbeid om kvalitet. Aktører og roller må ses i sammenheng med Statistikkprogrammet og Instruks for Utvalget for offisiell statistikk og er beskrevet i kapittel 2.

Koordinering av offisiell statistikk og statistikkprogrammet er omtalt i kapittel 2.

Figur 1. Skisse av system for kvalitet i offisiell statistikk (SSB 2021a)

I andre halvår 2021 laget SSB et spørreskjema og gjennomførte en evaluering av kvaliteten hos alle produsenter av offisiell statistikk. Kvalitetsevalueringen er en ny undersøkelse. Den var nødvendig fordi SSB manglet kvalitetsinformasjon om alle produsentene av offisiell statistikk. Undersøkelsen svarer primært til statistikkloven § 5, men også til de fleste kvalitetsprinsippene fra Retningslinjer for europeisk statistikk. Kapittel 3 i denne rapporten oppsummerer resultatene, vurderingene og anbefalingene som er basert på denne undersøkelsen.

Eurostats Peer review, som ble gjennomført i Norge i november 2021, dekker alle kvalitetsprinsipper fra Retningslinjene for europeisk statistikk. Peer reviewen er derfor en viktig informasjonskilde, men den er begrenset til det norske bidrag til det europeiske statistikkssystemet. I 2021 omfattet det SSB, Folkehelseinstituttet, Utlendingsdirektoratet, Fiskeridirektoratet og Norsk institutt for bioøkonomi. Konklusjonene og anbefalingene fra Peer review er av interesse for all offisiell statistikk og er gjengitt i kapittel 4 og vedlegg C.

Kapittel 5, 6 og 7 bygger på andre etablerte metoder og verktøy for å måle kvalitet. I denne rapporten bygger de kun på informasjon om SSBs bidrag til offisiell statistikk. Informasjon om kvalitet i registerdata i kapittel 5 er innhentet gjennom SSBs samarbeid om kvalitet med eiere av administrative informasjonssystemer. Videre omfatter rapporten informasjon innhentet fra ulike former for brukerundersøkelser i SSB (kapittel 6) og fra kvalitetsgjennomganger som er gjort i SSB (kapittel 7).

Denne rapporten bygger på det som er tilgjengelig av kvalitetsinformasjon og systemer for å måle kvalitet på tidspunktet for rapportering. Om ikke annet er angitt, gjelder anbefalingene all offisiell statistikk. I noen tilfeller er det gjort vurderinger og formulert anbefalinger selv om grunnlaget for vurderingen kun er hentet fra kvalitetssystemer som i dag finnes i SSB.

SSB har god kontakt med Danmarks Statistik (DST) og Statistiska Centralbyrån (SCB) i Sverige. Kontaktene har vært viktige i planlegging av kvalitetsarbeidet i Norge (SSB 2021a). Spesielt kontakten med DST har vært viktig under planleggingen av kvalitetsevalueringen. SSB har også hatt kontakt med DST og SCB om kvalitetsindikatorer.

Anbefalingene fra denne rapporten vil bli fulgt opp i de påfølgende årlige kvalitetsrapportene til Finansdepartementet. Den enkelte statistikkprodusenten bør utforme tiltak basert på anbefalinger fra rapporten og selvstendige kost-nyttvurderinger, og gjøre en prioritering av tiltak.

2. Koordinering av offisiell statistikk

2.1. Utvalget for offisiell statistikk

SSB leder Utvalget for offisiell statistikk som skal bidra til samordning og et formålstjenlig og effektivt nasjonalt statistikkssystem, herunder bistå i arbeidet med denne kvalitetsrapporten. Utvalget er oppnevnt av Finansdepartementet og skal i henhold til statistikkloven ha medlemmer som hovedsakelig representerer myndigheter som er ansvarlige for offisiell statistikk. Ved utgangen av 2021 har utvalget 27 medlemmer, hvorav 11 er ansvarlige produsenter av offisiell statistikk. De øvrige er eiere av administrative informasjonssystemer som brukes til statistikk eller myndigheter som er involvert i samarbeid knyttet til offisiell statistikk.

Utvalget arbeidet i 2020 med forslaget til det første statistikkprogrammet (se kapittel 2.2). I 2021 har utvalget dreid aktiviteten mot temaer knyttet til offisiell statistikk og koordinering av statistikksystemet. Utvalget har drøftet SSBs forslag til system for kvalitetssikring av offisiell statistikk og behandlet kvalitetsrapporten i 2022. Utvalget har utvekslet erfaringer om produksjon av offisiell statistikk mot forvaltningsstatistikk og drøftet reglene for statistisk konfidensialitet. Andre temaer i utvalget har vært brukerorientering og deling av data til bruk i offisiell statistikk. Én myndighet har søkt og fått godkjent tilgang til data fra SSB i henhold til statistikkloven § 13. Utvalget har drøftet planer for videre utvikling av felles plattform for offisiell statistikk på SSBs nettsider [ssb.no](https://www.ssb.no). Det legges opp til smidig utvikling, og det første steget som innebærer å teste øvrige produsenters bruk av SSBs statistikkbank og publiseringskalender, har startet.

Koordinering av offisiell statistikk omfatter mange temaer og må bygges opp over tid. Flere av temaene er komplekse og vil bli fulgt opp videre i utvalget og gjennom samarbeid mellom statistikkprodusenter. Erfaringsutveksling og kompetanseoppbygging om nye datakilder, løsninger for produksjon og formidling av statistikk samt bruk av enhetlige standarder og harmoniserte metoder er andre temaer som utvalget vil løfte fram. Kunnskapsutveksling og drøftinger på teknisk og praktisk nivå skjer primært i metodenettverket (se kapittel 2.3).

SSB har ikke myndighet til å pålegge øvrige produsenter tiltak for å forbedre offisiell statistikk. Koordineringen av statistikksystemet er basert på samarbeid gjennom Utvalget for offisiell statistikk. SSB søker å involvere de øvrige produsentene og medlemmene av utvalget gjennom åpen informasjon og dialog, der siktemålet er å oppnå felles forståelse for viktige problemstillinger og mulige løsninger. Det gir grunnlag for bredt eierskap og engasjement. Det kan være utfordringer med å sikre at alle statistikkprodusenter overholder kvalitetskravene, slik ekspertteamet i Eurostats Peer review har påpekt (se kapittel 4).

2.2. Statistikkprogrammet

Kvalitetssystemet skal sikre kvalitet i offisiell statistikk, som er definert og avgrenset i nasjonalt program for offisiell statistikk (SSB 2021b). Arbeidet med det første programmet handlet i stor grad om å kartlegge og beskrive eksisterende offisiell statistikk. Programmet beskriver også planlagte utviklingsoppgaver og utredninger på mange områder. Det var bred involvering av alle ansvarlige produsenter, Utvalget for offisiell statistikk og andre interessenter, ikke minst i den offentlige høringen. Det ble kort tid til å høste erfaringer med programmet før prosessen med å forberede statistikkprogram fra 2024 startet høsten 2021.

Rådet for SSB, som bistår SSBs administrerende direktør i statistikkfaglige spørsmål og i spørsmål om forskning og analyse¹, og flere brukere av statistikk har uttrykt forventninger om at det neste

¹ <https://www.ssb.no/omssb/ssbs-virksomhet/organisasjon/radet-for-statistisk-sentralbyra>

programmet vil være mer framoverskuende og utviklingsorientert. I det pågående arbeidet inngår vurderinger av endrede statistikkbehov og eventuelle nye ansvarlige produsenter. Utvalget for offisiell statistikk deltar gjennom hele prosessen. Oversikten over statistikker som inngår i gjeldende program, med tilhørende metainformasjon, ble oppdatert høsten 2021².

Det første nasjonale programmet for offisiell statistikk gjelder for årene 2021–2023 (SSB 2021b). SSB er i gang med å utarbeide et forslag til nytt program for de neste årene. SSB har utvidet brukerperspektivet og samlet inn innspill om utviklingsbehov, både fra utvalgets medlemmer og andre statistikkbrukere. Det er også laget en oversikt over internasjonale forpliktelser som vil gjelde for den kommende programperioden. Det er avholdt møter med produsenter av offisiell statistikk, og med potensielle nye produsenter. Et første utkast til programforslag ble behandlet i Utvalget for offisiell statistikk i mai i år og det endelige forslaget leveres Finansdepartementet 1. november 2022.

Programmet skal ta hensyn til endrede brukerbehov. De kan gi endringer i programmet ved at noe prioriteres ned eller tas ut, og nye statistikkområder og nye produsenter blir tatt inn. Det kan være temaer som ikke er dekket i det første programmet. Slik følger programmet utvikling i samfunnet.

2.3. Metodenettverket

Som et ledd i å samordne, styrke og kvalitetssikre den offisielle statistikken har SSB etablert et metodenettverk for de myndighetene som er med i Utvalget for offisiell statistikk. Per mars 2022 er det tolv myndigheter, i tillegg til SSB, som har meldt sin interesse for å bli med. Nettverket skal legge til rette for samarbeid om statistiske metoder og fungere som en møteplass for faglig utvikling, diskusjon, informasjon og deling av kompetanse. Myndighetene velger selv hvordan og i hvilken grad de ønsker å være involvert. Aktivitet kan variere over tid og etter tema. Det viktige er at nettverket formes og drives ut fra medlemmenes behov. Nettverket har fått invitasjon til SSBs interne metodeseminarer, med bra interesse og god oppslutning.

Gjennom møter og samtaler med medlemmene av nettverket, har SSB kartlagt hvilke behov og ønsker institusjonene har for metodisk støtte fra nettverket. Kartleggingen reflekterer at det er store forskjeller mellom nettverkets medlemmer. Noen har i lengre tid vært ansvarlige for flere offisielle statistikker. Andre har nylig fått ansvar for et fåtall statistikker, mens noen i dag ikke lager offisiell statistikk. Eksempler på temaer som ble løftet fram på tvers av medlemmene, var konfidensialitet og personvern, deling av data, formidling og samordning av standarder og klassifikasjoner. Videre kom det frem ønsker om å få mer kunnskap og samarbeid om utvikling av det generelle kvalitetsarbeidet.

2.4. Neste steg

Koordineringen av offisiell statistikk skjer både gjennom samarbeidet i Utvalget for offisiell statistikk og utarbeidingen av forslag til statistikkprogram. SSB videreutvikler sin koordinatorrolle, og flere samordningstemaer løftes fram. Øvrige produsenter og medlemmer i utvalget bidrar i drøftingene og aktivitetene. Kompetansedeling og faglig diskusjon i metodenettverket bidrar til koordinering. SSBs ansvar for å samordne arbeidet med offisiell statistikk omfatter også arbeidet med å rapportere, følge opp og heve kvaliteten samt å utvikle kvalitetssystemet.

² En oversikt over statistikkene som omfattes av programmet kan lastes ned fra en link på denne siden: <https://www.ssb.no/omssb/nasjonalt-program-for-offisiell-statistikk/statistikkprogrammets-omfang-og-innhold>

3. Kvalitetsevaluering av offisiell statistikk

3.1. Bakgrunn

I notatet System for kvalitetssikring av offisiell statistikk (SSB 2021a), som SSB leverte til Finansdepartementet i juni 2021, konkluderte SSB med at kunnskapsgrunnlaget om offisiell statistikk var for svakt til å kunne beskrive kvaliteten på en tilfredsstillende måte. Derfor gjennomførte SSB i andre halvår 2021 en undersøkelse for å evaluere kvaliteten på offisiell statistikk. I kvalitetsevalueringen ble en spørreskjemaundersøkelse kombinert med intervjuer blant alle produsenter av offisiell statistikk.

Utgangspunkt for kvalitetsevalueringen var kvalitetskrav i statistikkloven og kvalitetsprinsipper fra Retningslinjer for europeisk statistikk (SSB 2017). Alle kvalitetskrav fra statistikkloven § 5 ble tatt med i undersøkelsen, sammen med krav om statistisk konfidensialitet, taushetsplikt og informasjonssikkerhet (§ 7 – 9). Noen kvalitetsprinsipper fra Retningslinjer for europeisk statistikk ble vurdert som mindre aktuelle for norske forhold og ikke tatt med (Hendriks et al 2022). Datainnsamlingen ble gjennomført i perioden september 2021 – januar 2022.

3.2. Status

I Retningslinjer for europeisk statistikk er prinsippene for god kvalitet gruppert etter institusjonelle forhold, statistiske prosesser og statistiske produkter.

Institusjonelle forhold

Faglig uavhengighet nevnes i statistikkloven § 5 og er nevnt som det første kvalitetsprinsippet i Retningslinjer for europeisk statistikk. Faglig uavhengighet sikres blant annet ved at statistikkmyndigheter har en leder med overordnet ansvar for at deres offisielle statistikk lages og formidles på en uavhengig måte. Det var ikke tilfelle hos alle myndighetene.

Nesten alle produsenter har minst én form for samarbeid med vitenskapelige eller internasjonale organisasjoner, eller de er involvert i andre samarbeidsprosjekter som fremmer innovasjon. Det foregår for tiden mye innovativt arbeid knyttet til produksjon av offisiell statistikk, både nasjonalt og internasjonalt.

Produsentene har en høy grad av kvalitetsbevissthet i det daglige arbeidet, men oppgaven med å identifisere svakheter i statistikkproduksjon er ikke klart definert eller synlig i statistikkproduksjonen. Det gjelder spesielt miljøene med få ressurser til statistikkproduksjon.

Produsentene tar lovens bestemmelser om statistisk konfidensialitet på alvor, men flere er usikre på hvordan man skal tolke loven, også sett opp mot annet lovverk som regulerer deres virksomhet. Man synes det er utfordrende å finne gode løsninger for å ivareta statistisk konfidensialitet. Noen av kravene er nye i loven. Det gjør at ikke alle produsentene har fått implementert nødvendige tiltak. Å implementere gode løsninger for statistisk konfidensialitet krever både juridisk, metodisk og IT-kompetanse, som kan være knappe ressurser.

Produksjonen av offisiell statistikk synes i hovedsak å være i samsvar med det som står i statistikkloven om taushetsplikt.

Temaet informasjonssikkerhet tas på alvor av alle produsenter, men det er behov for forbedrede løsninger hos flere. Kun én produsent svarte bekreftende på alle spørsmål om informasjonssikkerhet og forklarte i intervjuet at de har klare prinsipper og rutiner for det.

Det er god praksis å ivareta upartiskhet og objektivitet i produksjon og presentasjon av statistikk gjennom oppdaterte, skriftlige retningslinjer som blir fulgt og som er offentlig tilgjengelige. Flere produsenter mangler skriftlige retningslinjer, selv om de har gode rutiner. Et mindretall av produsentene har utarbeidet skriftlige retningslinjer for upartiskhet og objektivitet, og tre av disse har gjort dem tilgjengelige på sin hjemmeside.

Statistikk kan være gjenstand for planlagt revisjon. Det kan være flere årsaker til at det er behov for planlagt revisjon. Det kan for eksempel være tilgang på nye og bedre datakilder eller det foretas endringer i klassifikasjoner, metoder og/eller definisjoner. Flertallet av produsentene har gjennomført planlagt revisjon av statistikk, men flere manglet skriftlige retningslinjer for det.

En produsent opplyste at de er utsatt for press fra ansvarlig departement om å gi fra seg offisiell statistikk før den blir offentliggjort. Det bryter med statistikkloven § 5 og er heller ikke i tråd med Retningslinjer for europeisk statistikk prinsipp 6 Upartiskhet og objektivitet.

Statistiske prosesser

Det varierer hvor godt statistikkprodusentene har dokumentert sine produksjonsmetoder. De fleste produsenter har dokumentasjonsrapporter som gjør det mulig for andre å vurdere kvaliteten på den offisielle statistikken, men en del mener det er rom for forbedringer. Det er også rom for forbedringer når det gjelder utarbeiding av skriftlige rutiner for hvordan statistikkproduksjonen skal foregå og publisering av disse rutinene på hjemmesiden.

SSB har god erfaring med å redusere feil i data fra administrative informasjonssystemer (register). Det gjøres ved å inngå avtaler om utlevering av data og samarbeid om kvalitet med eiere av administrative informasjonssystemer (se kapittel 5).

Parallelt med kvalitetsevalueringen økte bevisstheten om behovet for skriftlig og offentlig dokumentasjon, og noen har utarbeidet og publisert slik informasjon mens undersøkelsen pågikk.

Flere myndigheter samler inn data som primært blir brukt til forvaltningsformål. Disse dataene brukes også til produksjon av offisiell statistikk. Enkelte myndigheter har et klart og godt system for å skille ut data til statistikkproduksjon fra forvaltningsdata. I store organisasjoner kan det være lang avstand mellom de som forvalter de administrative informasjonssystemene og de som produserer offisiell statistikk basert på dataene fra slike systemer. Da kan det hende at informasjon om endringer i data og rutiner ikke når fram til statistikkprodusenten. Utenom SSB har få produsenter rutiner for å melde kvalitetsproblemer tilbake til registereiere.

Tre myndigheter i tillegg til SSB gjennomfører også spørreundersøkelser i forbindelse med produksjon av offisiell statistikk. Det er god praksis å teste spørreskjema på respondenter, men ikke alle produsenter gjør det.

Kvalitetsevalueringen går ikke nok i detalj til å si noe konkret om innovasjon og produktivitet hos statistikkmyndighetene. Men det er stor oppmerksomhet rettet mot å utnytte ny teknologi og nye datakilder hos produsentene av offisiell statistikk.

Statistiske produkter

Ifølge statistikkloven § 5 skal offisiell statistikk blant annet være relevant, nøyaktig og pålitelig, aktuell, punktlig, tilgjengelig og klar, sammenlignbar og sammenhengende. Det er også viktige kvalitetskrav for statistiske produkter i Retningslinjer for europeisk statistikk. Tilgjengelig statistikk skal være i henhold til brukernes behov. De fleste produsentene vurderer relevans i statistikken de produserer. Ikke alle har regelmessig brukerkontakt.

Statistikkprodusentene har ulike begrunnelser for å publisere foreløpig statistikk, forskjellig praksis og ulik oppfatning av hva som oppfattes som foreløpig statistikk.

Noen produsenter vet ikke om det er mulig å sammenligne statistikken(e) med tilsvarende offisiell statistikk i andre land.

Omtrent halvparten av produsentene har skriftlige retningslinjer for publisering av statistikk, de fleste av disse har publisert retningslinjene på hjemmesiden. De øvrige har ikke skriftlige retningslinjer, men de har rutiner. Under intervjuene opplyste en produsent at man hadde utarbeidet skriftlige retningslinjer, og at de nylig hadde publisert disse på hjemmesiden sin.

Nesten alle produsenter dokumenterer kvaliteten på statistikkproduktene sine, men flertallet oppgir at det er rom for forbedringer. Det er ulik praksis for dokumentasjonsarbeid og flere er usikre på hvilke krav som stilles til dokumentasjon. Flere nevnte at de vurderer å ta inn mål på usikkerhet i dokumentasjon.

3.3. Vurderinger

Skriftlige retningslinjer

Hovedinntrykket fra kvalitetsevalueringen er at produsentene arbeider målrettet for å oppnå god kvalitet i offisiell statistikk. I stor grad oppfylles statistikklovens kapittel 2 om offisiell statistikk, som gjelder for alle produsentene av offisiell statistikk. Samtidig er ikke alle bestemmelsene fullt ut oppfylt. Selv om ikke alle oppfyller samtlige krav fra loven, er det en økende bevissthet rundt kvalitet i offisiell statistikk, og det jobbes med å rette avvik. Kvalitetsevalueringen har økt bevisstheten og har derfor allerede gitt positive effekter.

Skriftlige retningslinjer som brukes og oppdateres jevnlig er et viktig bidrag til å opprettholde og forbedre kvalitet i prosessene og publisert statistikk. I tillegg er det viktig at retningslinjer og dokumentasjon er offentlig tilgjengelig, slik at brukerne av statistikken kan gjøre seg kjent med hvordan statistikken er produsert og etterprøve om statistikken følger viktige kvalitetskriterier.

Kvalitetsevalueringen har bidratt til at produsentene er blitt mer bevisst på nytten av skriftlige retningslinjer. Det førte blant annet til at flere startet å utarbeide og publisere skriftlige rutiner og retningslinjer.

Evalueringen viser at det er rom for forbedring for å gjøre offisiell statistikk klarere og lettere tilgjengelig. De fleste produsenter har dette som mål, men det kan være et ressurs spørsmål hvor mye man får arbeidet med det. Offentlig sektor skal følge nye krav om universell utforming fra 1. februar 2023. Dette følges opp av Tilsynet for universell utforming³. Når det gjelder universell utforming har flere produsenter et stykke igjen for å oppfylle de nye kravene.

Erfaring tilsier at produsenter som ikke tilbyr spesialtilpassede analyser går glipp av en mulighet til kommunikasjon med brukere. Kontakter om spesialtilpassede analyser er nyttig brukerkontakt og kan gi verdifull innsikt i fagfeltet.

Dokumentasjon av kvalitet og metoder

Dokumentasjon og åpenhet er viktige bidrag til å bygge tillit til offisiell statistikk. Nesten alle produsenter dokumenterer kvaliteten på statistikkproduktene sine, men det er rom for forbedringer blant flertallet av produsentene. Blant de som dokumenterer kvaliteten, vurderer de fleste kvaliteten

³ (<https://www.uutilsynet.no/>).

i henhold til prinsippene for statistiske produkter⁴ fra Retningslinjer for europeisk statistikk, og de har gjort dokumentasjon av kvaliteten tilgjengelig på hjemmesiden.

Alle dokumenterer metoder som benyttes i statistikkproduksjonen, men evalueringen viser at det er rom for forbedringer. De fleste produsenter vurderer kvalitet i henhold til prinsippene for statistikkproduksjon⁵ og har gjort dokumentasjonen tilgjengelig på hjemmesiden.

Det er ulik praksis for dokumentasjon. Flere er usikre om hvor detaljert dokumentasjon skal være. Evalueringen viser at de fleste dokumenterer sin statistikkproduksjon, men at de ikke følger prinsippene fra Retningslinjene for europeisk statistikk.

Det er rom for forbedringer når det gjelder dokumentasjon av kvalitet på statistikkprodukter og dokumentasjon av metoder. Flere produsenter har gitt uttrykk for at kvalitetsevalueringen har økt bevisstheten rundt kvalitetsarbeidet. Det er et godt utgangspunkt for å sette inn tiltak som øker bevisstheten enda mer og som øker kompetansen i metoder og verktøy blant medlemmene i Utvalget for offisiell statistikk.

Foreløpig statistikk

Kvalitetsevalueringen viser at det er forskjeller blant produsenter av offisiell statistikk når det gjelder foreløpig statistikk. Det er ulike begrunnelser for å publisere foreløpig statistikk, forskjellig praksis og ulik oppfatning av hva som oppfattes som foreløpig statistikk. For produsenter kan det være ressurskrevende å frigi en statistikk først som foreløpig statistikk og noe senere som endelig statistikk. For brukere av offisiell statistikk kan det muligens virke forvirrende med ulike begrunnelser og praksis rundt foreløpig statistikk.

Statistisk konfidensialitet

Evalueringen viser at produsentene tar lovens bestemmelser om statistisk konfidensialitet på alvor, men at flere usikre hvordan man tolker loven og finne gode løsninger for å ivareta statistisk konfidensialitet. Det er en utfordring som fortjener svært høy prioritet fordi mangler på dette feltet kan svekke tilliten til offisiell statistikk.

3.4. Anbefalinger

Kvalitetsevalueringen er dokumentert i en delrapport (SSB 2022, under arbeid). I delrapporten er det gitt konkrete anbefalinger om hvordan kvaliteten i offisiell statistikk kan heves. Produsentene bør vurdere hvordan de vil følge anbefalingene og iverksette konkrete tiltak med en tidsplan for gjennomføring. SSB vil følge opp kvaliteten i offisiell statistikk gjennom kvalitetssystemet og i årlige rapporter til Finansdepartementet.

Alle statistikkmyndigheter bør sørge for å ha en leder som har overordnet ansvar for statistikkproduksjonen. Den posisjonen skal være etablert og synliggjort på produsentens organisasjonskart

Alle produsentene tar kravet om nøyaktighet og pålitelighet på alvor, men noen produsenter bør gjennomgå sin statistikkproduksjon og kartlegge situasjonen nærmere. Man kan ta utgangspunkt i FNs prosessmodell for statistikkproduksjon (SSB 2019) for å evaluere og rette feil, og forbedre prosessene kontinuerlig.

⁴ Relevans, nøyaktighet og pålitelighet, aktualitet og punktlighet, sammenheng og sammenlignbarhet, tilgjengelighet og klarhet.

⁵ Gode metoder, egnede statistiske prosedyrer, rimelige krav til oppgavegiverne, kostnadseffektivitet.

De fleste produsenter oppfyller kravet om å vurdere relevans, men noen produsenter bør ta initiativ til mer regelmessig brukerkontakt.

Flere produsenter kan være tjent med mer kjennskap til internasjonale rammeverk for kvalitetsarbeid, for eksempel Rammeverk for kvalitetssikring i de europeiske statistikkssystemet (SSB 2020) og FNs prosessmodell for statistikkproduksjon. SSB bruker FNs prosessmodell i utstrakt grad for å dokumentere prosesser i statistikkproduksjon. Modellen er godt egnet til å beskrive faser og delprosesser som er nødvendige for å produsere offisiell statistikk, og gir en god struktur for dokumentasjon av produksjonsprosesser. Retningslinjene og prosessmodellen er viktige verktøy for å vurdere kvalitet i enkelte statistiske produksjonsprosesser.

Bevisstheten om og rutiner for publisering av foreløpige tall bør bli bedre. Det gjelder så vel for SSB som de andre produsentene.

For å øke bevisstheten rundt kvalitetsarbeidet, oppfordres produsentene til aktiv deltakelse i metodenettverket under Utvalget for offisiell statistikk. Her er det mulighet for å komme med forslag til tema, og man kan lære av andre produsenters kvalitetsarbeid. Å gjennomføre kvalitetsgjennomganger (se kapittel 7) blant alle produsenter av offisiell statistikk kan også bidra til økt bevissthet og kompetanse i kvalitetsarbeid. Dette vil gi mer detaljert og inngående kunnskap enn en kvalitetsevaluering kan gi.

Det er fortsatt behov for å øke bevisstheten, forbedre skriftlig dokumentasjon av retningslinjer og rutiner hos noen produsenter, og ta inn mål på usikkerhet i dokumentasjonen. Det vil bidra til å gjøre offisiell statistikk klarere og bedre tilgjengelig, og øker forståelsen for usikkerheten i offisiell statistikk. Man kan ta utgangspunkt i prinsipper og retningslinjer som er publisert på ssb.no, og lenke til disse ved publisering av offisiell statistikk, eller skrive ned rutiner og offentliggjøre disse. Dette stiller spesielt krav til SSB om å holde retningslinjene oppdatert og tilgjengelig.

Samarbeidet om kvalitet i administrative datasystemer som SSB har med dataeierne (kapittel 5), bør utvides og systematiseres for flere statistikkprodusenter enn SSB.

SSB bør bygge videre på den første kvalitetsevalueringen og ta stilling til regulariteten og på hvilket nivå undersøkelsen skal gjennomføres. Den kan videreføres på myndighets-/avdelingsnivå, men undersøkelsen kan også tilpasses slik at den fungerer som en selvevaluering av statistiske prosesser og statistikker. Da kan i prinsipp alle statistikker bli gjennomgått i løpet av en periode for et statistikkprogram eller hyppigere. Kombinasjonen av grundige kvalitetsgjennomganger for enkelte statistikker med selvevalueringer av flertallet av statistikkene, vil gi et godt grunnlag for den årlige kvalitetsrapporten til Finansdepartementet.

4. Resultater fra europeisk fagfelleevaluering – Peer review 2021

4.1. Bakgrunn

I perioden 2021-2023 skal Eurostat selv og alle medlemslandene i Det europeiske statistikkssystemet gjennom en ekstern fagfelleevaluering, en såkalt Peer review. Norge var et av de første landene ut i denne runden med Peer review. I uken 22.-26. november 2021 ble det arrangert 26 videomøter med ekspertteamet som hadde oppgaven med å vurdere om norske bidrag til det europeiske statistikkssystemet følger Retningslinjer for europeisk statistikk.

Blant dem som møtte teamet til erfaringsutveksling og faglige diskusjoner var 50 medarbeidere fra ulike deler av SSB og ni representanter fra de fire øvrige norske bidragsytere til det europeiske statistikkssystemet som også ble fagfellevurdert (Folkehelseinstituttet, Utlendingsdirektoratet, Fiskeridirektoratet og Norsk institutt for bioøkonomi). I tillegg møtte teamet 32 representanter for viktige samarbeidspartnere og brukere av offisiell statistikk i øvrige offentlige myndigheter, interesseorganisasjoner, forskningsinstitutter og norske medier.

4.2. Vurderinger

Ekspertteamet fant ingen forhold som er i strid med Retningslinjene for europeisk statistikk. Generelt gir ekspertteamet de norske statistikkprodusentene gode skussmål for arbeidet som er gjort med utvikling av det norske statistikkssystemet siden forrige Peer review i 2014. Rapporten trekker spesielt fram det gode rammeverket for offisiell statistikk som er kommet på plass de siste årene med ny statistikklov, et nasjonalt program for offisiell statistikk og etableringen av Utvalget for offisiell statistikk og Rådet for SSB (Eurostat, 2022).

Rapporten legger også vekt på at den høye tilliten SSB og offisiell statistikk har i den norske offentligheten er svært positiv. Det samme gjelder entusiasmen og kompetansen ekspertteamet møtte hos medarbeiderne hos alle statistikkprodusentene, og inntrykket de fikk av en åpen arbeids- og ledelseskultur i Norge. Ekspertteamet nevner også samarbeidsavtalene med eiere av administrative registre, rammeverket for kvalitet i norsk offisiell statistikk og arbeidet med å ta i bruk nye datakilder som eksempler på gode og nyskapende initiativer som bør kunne være inspirerende for statistikkmyndighetene i andre europeiske land.

4.3. Anbefalinger

Ekspertteamets rapport og anbefalingene er basert på diskusjonene under Peer review-møtene og innholdet i selvevalueringsskjemaer og bakgrunnsdokumenter som alle de nasjonale statistikkmyndighetene som rapporterer til Eurostat leverte til ekspertteamet i forkant av møteuken.

Selv om ekspertteamet ikke fant forhold som er i strid med Retningslinjene for europeisk statistikk, identifiserte teamet 15 områder der de norske statistikkprodusentene kan bli bedre. Mange av disse anbefalingene går på bedre planlegging av allerede igangsatte initiativer, bedre synliggjøring av arbeidet som blir gjort og tettere samarbeid mellom norske statistikkprodusenter.

Blant anbefalingene som blir gitt er å lage mer detaljerte tiltaksplaner for gjennomføring av satsingene i SSB, videreutvikle det nasjonale programmet for offisiell statistikk og lage en tiltaksplan for kvalitetsforbedringer i det nasjonale statistikkssystemet. SSB blir også anbefalt å vurdere muligheter for å sikre at øvrige norske statistikkprodusenter overholder prinsippene i Retningslinjer for europeisk statistikk. De øvrige myndighetene blir på sin side anbefalt å tydeliggjøre rollen de har som produsenter av offisiell statistikk, både internt i organisasjonene og eksternt, for eksempel på nettsidene.

SSB anbefales å øke metodekompetansen i statistikkseksjonene. Slik blir de mer selvhjulpne og SSB frigjør metoderessurser til forskning og utvikling. På den måten brukes SSBs begrensede metoderessurser mer effektivt.

Ekspertteamet anbefaler videre at SSB øker synligheten og dokumentasjonen av kvalitetsarbeidet som blir gjort internt, og intensiverer arbeidet med å innføre et rammeverk for karriereutvikling for medarbeiderne. I tillegg bør SSB vurdere mulighetene for å publisere mer detaljert statistikk, utvide kontakten om brukerbehov og brukertilfredshet og forbedre mikrodatatjenestene i samarbeid med brukerne.

Etter at rapporten blir publisert skal SSB, Folkehelseinstituttet, Utlendingsdirektoratet, Fiskeridirektoratet og Norsk institutt for bioøkonomi utforme konkrete og tidsavgrensede forbedringstiltak som svarer til anbefalingene fra ekspertteamet. Tiltaksplanene publiseres etter sommeren 2022, og det skal rapporteres årlig til Eurostat om gjennomføringen av disse tiltakene i perioden 2024-2027.

SSB vil rapportere om vedtatte forbedringstiltak knyttet til Peer review, og oppfølging av tiltakene, i den årlige rapporten om kvalitet i offisiell statistikk.

5. Kvalitet i administrative informasjonssystemer

5.1. Bakgrunn

Bruken av data fra administrative informasjonssystemer som kilde for offisiell statistikk er godt etablert og utbredt blant mange produsenter. Siden 2012 har SSB hatt et standardisert og formalisert samarbeid med eiere av administrative informasjonssystemer. Det er i begrenset grad kartlagt om øvrige produsenter av offisiell statistikk har et tilsvarende samarbeid med dataeiere. Dette kapitlet tar for seg status på SSBs samarbeid med dataeiere. Fremgangsmåten kan være et utgangspunkt for andre produsenters arbeid med å heve kvaliteten i ulike former for administrative informasjonssystemer som brukes i deres statistikkproduksjon.

Målet med samarbeidet er å øke kvaliteten i administrative informasjonssystemer som kilde for offisiell statistikk på en mest mulig effektiv måte. Det vil si å øke kvaliteten i første ledd i prosessen, før dataene kommer til SSB eller andre brukere. Dette gir ressurs- og kvalitetsgevinster hos dataeierne og brukere, og bidrar til å redusere den totale oppgavebelastningen i samfunnet.

Basis for samarbeidet er avtaler som inngås mellom SSB og enkelte dataeiere. Avtalen regulerer bestilling av årlige dataleveranser, regelmessige møter på ledernivå og strukturerte tilbakemeldinger fra SSB. Tilbakemeldingene oversendes i årlige rapporter om kvalitet i administrative informasjonssystemer som beskriver erfart kvalitet i mottatte data.

Da ny statistikklov trådte fullt og helt i kraft fra 1. januar 2021, ble avtalene inngått i perioden 2012 til 2020 utdaterte og nye avtaler måtte inngås med dataeierne. Prosessen med inngåelse av nye avtaler pågår fortsatt for enkelte dataeiere. Det inngås også fortløpende avtaler med nye dataeiere, enten fordi nye kilder til offisiell statistikk blir etablert, eller fordi eierskapet til eksisterende datakilder blir endret.

Vinteren 2020/2021 ble malen for rapporter om kvalitet i administrative informasjonssystemer gjennomgått og oppdatert gjennom en bred og inkluderende prosess. Både dataeiere og brukerne av dataene i SSB ble invitert til å gi skriftlige og muntlige innspill.

5.2. Status

I skrivende stund er 20 av totalt 30 nye avtaler undertegnet av begge parter. Med bakgrunn i avtalene mottar SSB data fra over 100 administrative datakilder hvert år. Det mottas unike dataleveranser med varierende hyppighet for hvert datasystem, alt fra daglig strømming av data til filuttrekk én gang i året.

Oppfølgingsmøtene er på enkelte områder årlige, på andre kvartalsvis eller hyppigere. Nivået på møtene kan også variere, fra toppleder- til fagleder- eller saksbehandlernivå.

Erfaringene med etats-/oppfølgingsmøtene samt strukturert samarbeid om kvalitet er positive. Et resultat av samarbeidsavtalene er økt oppmerksomhet på kvalitet hos dataeierne. SSB utarbeider flere oversikter/lister som sendes den enkelte dataeier som grunnlag for kvalitetsmessige forbedringer i egne datasystemer. Den løpende kontakten mellom SSB og dataeiere er dessuten blitt mer hyppig og systematisk.

5.3. Vurderinger

I Peer review-rapporten nevnes samarbeidsavtalene med eiere av administrative informasjonssystemer som et eksempel på gode og nyskapende initiativer i SSB som bør være inspirerende for statistikkmyndighetene i andre europeiske land (Eurostat, 2022).

I det store og hele vurderes kvaliteten på data fra administrative informasjonssystemer som veldig god og til stor nytte fordi man holder den totale oppgavebelastning i samfunnet så lav som mulig.

Dataoverføringene er stort sett uproblematisk. Det oppleves lite forsinkelse, god lesbarhet og stort sett samsvarer data med filbeskrivelsen.

Noen flere avvik registreres ved vurdering av enhetene i datasettene, hvor det i enkelte data-systemer kan forekomme at enkelte enheter mangler identifikatorer, det kan være noe underdekning og iblant noen dubletter. På ett område registreres det en så stor underdekning, grunnet mangelfull rapportering fra en større rapportør, at offisiell statistikk ikke er blitt publisert siden 3. kvartal 2020.

Det registreres noen få, men til tider vesentlige inkonsistente og mistenkelige verdier. Enkelte inkonsistenser blir avdekket med kontroller på tvers av datasystemer.

Innenfor flere områder understrekes det at et godt og nært samarbeid med hyppige møter og lav terskel for kontakt mellom dataeier og SSB er et vesentlig verktøy for å styrke kvaliteten på administrative data. Avvik eller problemer i leveranser blir stort sett løst gjennom dialog mellom dataeier og SSB.

5.4. Anbefalinger

På tross av gode erfaringer med opplegget og god tilbakemelding fra Peer review 2021, er det fortsatt rom for forbedringer, blant annet med videreføring av enhetlig oppfølging av dataeiere og utfylling av rapporter om kvalitet i administrative informasjonssystemer. Et strammere skjema for tilbakemelding som delvis utfylles ved hjelp av dropplister, utvikling av veiledning rundt utfyllingen og gjennomføring av workshops om kvalitetsindikatorer er anbefalinger som vil bidra til mer enhetlig praksis rundt utfylling av rapporter om kvalitet i administrative informasjonssystemer.

Andre anbefalinger som vil styrke kvaliteten på data fra administrative informasjonssystemer, er forslag til endring av regelverket for registreringen, forslag til mekanismer for å minne rapportørene om å verifisere eller oppdatere informasjonen, styrking av tidlig dublettkontroll, forslag til kontrollspørsmål ved registrering og raskere oppfølging av enkelte saker.

SSBs erfaringer fra samarbeidet om kvalitet i administrative informasjonssystemer er gode. Utvalget for offisiell statistikk har fått en orientering om opplegget. Selv om kvalitetsevalueringen i begrenset grad har kartlagt om de øvrige produsenter har et samarbeid om kvalitet i administrative datasystemer, anbefales det at flere produsenter av offisiell statistikk inngår avtaler om utlevering av data og samarbeid om kvalitet i administrative informasjonssystemer. Dette kan også være et aktuelt tiltak innad i en virksomhet.

6. Brukerorientering

Relevans er et av kvalitetskravene til offisiell statistikk i statistikkloven § 5, og er prinsipp 11 i Retningslinjer for europeisk statistikk. En statistikk som ikke oppfyller brukernes behov er ikke relevant. Brukerperspektivet er derfor viktig for sikring av kvalitet i statistikk og har en sentral plass i systemet for kvalitetssikring. I kvalitetsevalueringen for offisiell statistikk ble det undersøkt om alle produsenter har regelmessig kontakt med brukerne, det er kort omtalt i kapittel 3.2 under statistiske produkter. Det er per i dag ikke kartlagt systematisk hvilket arbeid alle produsenter av offisiell statistikk gjør knyttet til brukerperspektivet. Arbeid og status som er beskrevet i dette kapitlet gjelder derfor først og fremst for SSB. Vurderinger og anbefalinger gjelder alle produsenter.

6.1. Status

Status for brukerorientering i denne rapporten bygger på brukerundersøkelser og andre brukerkontakter fra SSB. En oversikt over hvilke undersøkelser og verktøy som benyttes i SSB og status basert på disse, gis i dette avsnittet.

Brukerundersøkelsen

Hvert år gjennomfører SSB en brukerundersøkelse på ssb.no for å kartlegge brukernes tilfredshet og få direkte tilbakemeldinger fra brukerne. Brukerundersøkelsen ligger som en pop-up-undersøkelse på ssb.no i ca. en måned fra slutten av november til slutten av desember. I 2021 kom det inn 5 747 svar og av disse ga 2 074 brukere tilbakemelding i form av fritekstsvar. Tidligere har det blitt gjennomført ni identiske brukerundersøkelser på ssb.no i perioden 2012 til 2020

Brukertester

For å sikre at brukerne forstår og kan navigere seg i innholdet på ssb.no, gjennomføres det brukertester for å avdekke svakheter ved brukervennligheten til nettsider eller en tjeneste. Brukertester gjøres ofte ved å observere testpersoner som blir gitt oppgaver knyttet til den viktigste funksjonaliteten som skal testes, og dermed avdekke problemområder.

Tilbakemeldingsfunksjon

Siteimprove-verktøyet gir mulighet til å få kontinuerlige tilbakemeldinger fra brukerne på ssb.no. Brukerne kan gi karakter til nettsidene i form av tre forskjellige smilefjes. I tillegg kan de legge igjen en kommentar i et fritekstfelt.

Informasjonstjenesten og svartjenesten

SSBs informasjonstjeneste svarer på mellom 8 000 og 10 000 henvendelser om SSBs statistikk og analyse på telefon og e-post hvert år. Dette er en god kilde til innsikt om brukeratferd og brukerbehov. Svartjenesten betjener alle telefonhenvendelser og det meste av e-poster som omhandler datafangst, og får dermed tilbakemeldinger og innsikt om brukerbehov også fra dem som svarer på undersøkelser for SSB.

Rådgivende utvalg og andre brukerfora

Identifisering og drøfting av brukerbehov skjer gjennom mange brukerfora og kontaktflater. SSB har rådgivende utvalg på mange statistikkområder, der ulike brukergrupper møtes for å drøfte statistikkens relevans og behov for utvikling. SSB har i tillegg brukerfora, som toppleder møter med offentlige etater, samordningsråd på tvers av myndigheter og løpende dialog med samarbeidspartnere. Det er brukerorientering i arbeidet med forslag til nasjonalt statistikkprogram, gjennom møter i Utvalget for offisiell statistikk, møter med andre interessenter og høringer.

Brukerkontakt i forbindelse med oppdatering av statistikkprogrammet

I kapittel 2.2 er arbeidet med oppdatering av statistikkprogrammet gjengitt. SSB har utvidet brukerperspektivet fra arbeidet med forslag til første program og samlet inn innspill om utviklingsbehov, både fra utvalgets medlemmer og andre statistikkbrukere.

6.2. Vurderinger

Brukerundersøkelser er verdifulle og viktig å fortsette med, fordi man får tilbakemeldinger direkte fra brukerne. I tillegg er det verdifullt å kunne filtrere svarene på brukergruppene som gir enda mer kunnskap om målgruppene man ønsker å nå.

Resultatene fra brukerundersøkelser de siste ni årene har vært svært stabile. I 2021 svarte 83 prosent av respondentene at de er fornøyd med ssb.no, 71 prosent av brukerne synes det var lett å forstå innholdet og 60 prosent synes det var lett å finne frem på ssb.no.

SSB har opparbeidet god kunnskap og erfaring med brukertesting. Brukertesting gir god innsikt i problemstillinger som brukerne møter når de er inne på SSBs sider. SSB ønsker å utføre enda flere brukertester enn tidligere, og har satt av kapasitet til mer systematisk brukertesting på ssb.no.

I tillegg er ambisjonen fremover å gjøre innholdet på ssb.no enda mer tilpasset til målgruppene som er vedtatt i SSB, noe SSB kommer til å jobbe kontinuerlig med fremover. Dette var også en av grunnene til at brukergruppene i brukerundersøkelsen ble endret, spesielt for å kunne filtrere resultatene på de nye målgruppene og få enda mer spesifikk innsikt om brukergruppene SSB ønsker å nå.

6.3. Anbefalinger

Produsentene bør ha regelmessig kontakt med brukerne. Man kan benytte seg av brukerundersøkelsen, brukertester, Siteimprove-tilbakemeldinger, informasjons- og svartjenester. Brukerkontakt gir mange verdifulle tilbakemeldinger om hva brukerne har behov for. Eksempler er bedre søkefunksjonen, enklere navigasjon, enklere språk, enklere tilgang til kommunefakta og bedre og enklere tilgjengelige definisjoner.

Det er viktig å fortsette å jobbe med universell utforming for at alle skal ha lik tilgang til offisiell statistikk og å jobbe med klarspråk for at alle skal forstå offisiell statistikk. I tillegg er det viktig å stadig forbedre søkemotoroptimalisering for at det skal være lett å søke seg frem til offisiell statistikk.

Kvalitetsevalueringen inneholdt et spørsmål om relevans (se kapittel 3.2) som ga noe informasjon om produsentenes metoder og rutiner for å kartlegge brukertilfredshet. De fleste produsenter oppfyller kravet om å vurdere relevans, men det er behov for økt bevissthet på dette området. Produsenter bør ha regelmessig brukerkontakt. Det kan være en formalisert form for brukerkontakt, for eksempel i et rådgivende utvalg, men den kan også ha en uformell form. Et eksempel på det siste er en undersøkelse om brukertilfredshet knyttet til et besøk på produsentens hjemmeside for statistikk.

Til denne rapporten er det ikke kartlagt hva øvrige produsenter av offisiell statistikk gjør for å måle brukernes behov og brukertilfredshet og for å få innspill fra brukerne. For å få bedre oversikt over brukertilfredshet for all offisiell statistikk foreslår SSB et samarbeid med alle produsentene av offisiell statistikk for å dele informasjon om brukerinnsett, brukstall, verktøy og beste praksis. Det vil gi et bedre og utvidet grunnlag for rapportering for dette viktige området i neste kvalitetsrapport.

7. Kvalitetsgjennomganger

Siden 2011 har SSB etablert kvalitetsgjennomganger som et viktig verktøy i det SSB-interne kvalitetsarbeidet. Noen kvalitetsgjennomganger ble gjennomført hos andre produsenter av offisiell statistikk, men ikke i de senere år. Metoden som brukes i dag, har ikke vært gjennomført utenfor SSB. Dette kapitlet bygger på erfaringer fra kvalitetsarbeidet internt i SSB. Vurderingene og anbefalingene gjelder all offisiell statistikk.

7.1. Hva er en kvalitetsgjennomgang?

En kvalitetsgjennomgang er en gjennomgang av en statistisk produksjonsprosess for å kartlegge styrker og svakheter. Gjennomgangen er basert på kvalitetsprinsipper fra Retningslinjer for europeisk statistikk og følger FNs prosessmodell (SSB 2019). En kvalitetsgjennomgang har ofte en positiv ringvirkning på beslektede statistiske prosesser og statistikker på samme statistikkavdeling.

I en kvalitetsgjennomgang vurderes det om statistikken oppfyller kvalitetskravene fra statistikkloven og Retningslinjer for europeisk statistikk. Kvalitetsgjennomgangene utføres av et tverrfaglig team som sammen med ansvarlig statistikkseksjon gjennomgår statistikken. En kvalitetsgjennomgang starter med at statistikkseksjonen gjør en selv vurdering av viktige kvalitetsaspekter. Den inkluderer en fokusgruppe med representanter for brukere.

En kvalitetsgjennomgang resulterer i en rapport med en liste med anbefalinger som vil heve kvaliteten i statistikken. Ansvarlig for statistikken utarbeider forslag til forbedringstiltak basert på anbefalingene og har ansvar for å gjennomføre tiltakene.

7.2. Vurderinger

Kvalitetsgjennomganger er ressurskrevende og dagens opplegg har noen mangler. I de senere år har ressursituasjonen medført at det er gjennomført et begrenset antall kvalitetsgjennomganger, og behovet for kvalitetsgjennomganger er ikke dekket.

Det mangler en systematisk fremgangsmåte for utvelgelse av statistikker. Utvelgelse skal gjøres blant alle statistikker fra statistikkprogrammet og bør være basert på etablerte kriterier. Kriterier for utplukk bør være slik at de viktigste statistikker og/eller de med høyest risiko for feil og følgefeil blir prioritert og gjennomgått med en viss regularitet. Statistikker som ikke prioriteres for kvalitetsgjennomganger, kan følges opp gjennom andre målinger av kvalitet, for eksempel enklere evalueringer eller indikatorer.

Det er begrenset erfaring med kvalitetsgjennomganger hos øvrige produsenter av offisiell statistikk. Inntrykket fra kontakter med Utvalget for offisiell statistikk er at representanter fra øvrige produsenter er interessert i å delta i et tverrfaglig team som gjennomfører kvalitetsgjennomganger, og at alle produsentene er innstilt på at det blir gjort kvalitetsgjennomganger hos dem.

7.3. Anbefalinger

Det anbefales at SSB gjennomgår det nåværende opplegget for kvalitetsgjennomganger for å styrke metodikken og for å undersøke om det er hensiktsmessig å lage en variant som er mindre ressurskrevende å gjennomføre, slik at flere gjennomganger kan bli gjennomført.

Det anbefales at det lages en systematisk fremgangsmåte for utvelgelse og prioritering av statistiske prosesser og statistikker fra hele statistikkprogrammet til kvalitetsgjennomganger. Arbeidet må involvere hele Utvalget for offisiell statistikk.

Representanter fra alle statistikkprodusenter bør ha mulighet til å delta i teamet som gjennomfører kvalitetsgjennomganger.

8. Utvikling av systemet for kvalitetssikring av offisiell statistikk

Innsamlingen og analysen av faktagrunnlaget for denne rapporten og samarbeidet i Utvalget for offisiell statistikk har gitt viktig erfaring og innsikt i hvordan kvalitetssystemet bør forbedres. Noen anbefalinger gjelder etablerte metoder og verktøy (Tabell 1 i vedlegg 1), men det er også behov for nye metoder og verktøy som vil være nyttige i forbindelse med fremtidig måling, oppfølging og rapportering av kvalitet (Tabell 2 i vedlegg 1). Tabellene viser også utviklingsbehov hos alle produsentene.

8.1. Måling av kvalitet

Det er behov for mer informasjon om kvalitet i all offisiell statistikk. Et utgangspunkt vil være en kartlegging og innsamling av mer informasjon fra produsentene. Det vil gi økt kunnskap om hvilke metoder og verktøy produsentene har for å måle og følge opp egen kvalitet, og om selve kvaliteten. Dette er informasjon som kan brukes til å forbedre systemet for kvalitetssikring.

Den første kvalitetsevalueringen bør evalueres for å forbedre fremtidige kvalitetsevalueringer. Evalueringen bør blant annet omfatte vurderinger av hvilke temaer som kvalitetsevalueringer bør dekke, samt hyppighet.

Nasjonalt program for offisiell statistikk blir oppdatert for neste programperiode. Det kan blant annet medføre at nye produsenter kommer inn i Utvalget for offisiell statistikk. Nye produsenter av offisiell statistikk må sette seg inn i og tilstrebe å oppfylle kvalitetsprinsipper og indikatorer fra Retningslinjer for europeisk statistikk og det norske kvalitetssystemet. Kvaliteten i statistikkproduksjon hos nye produsenter bør kartlegges slik at de kan bli inkludert i datagrunnlaget til kvalitetsrapporten for 2024, som er året det neste programmet trer i kraft.

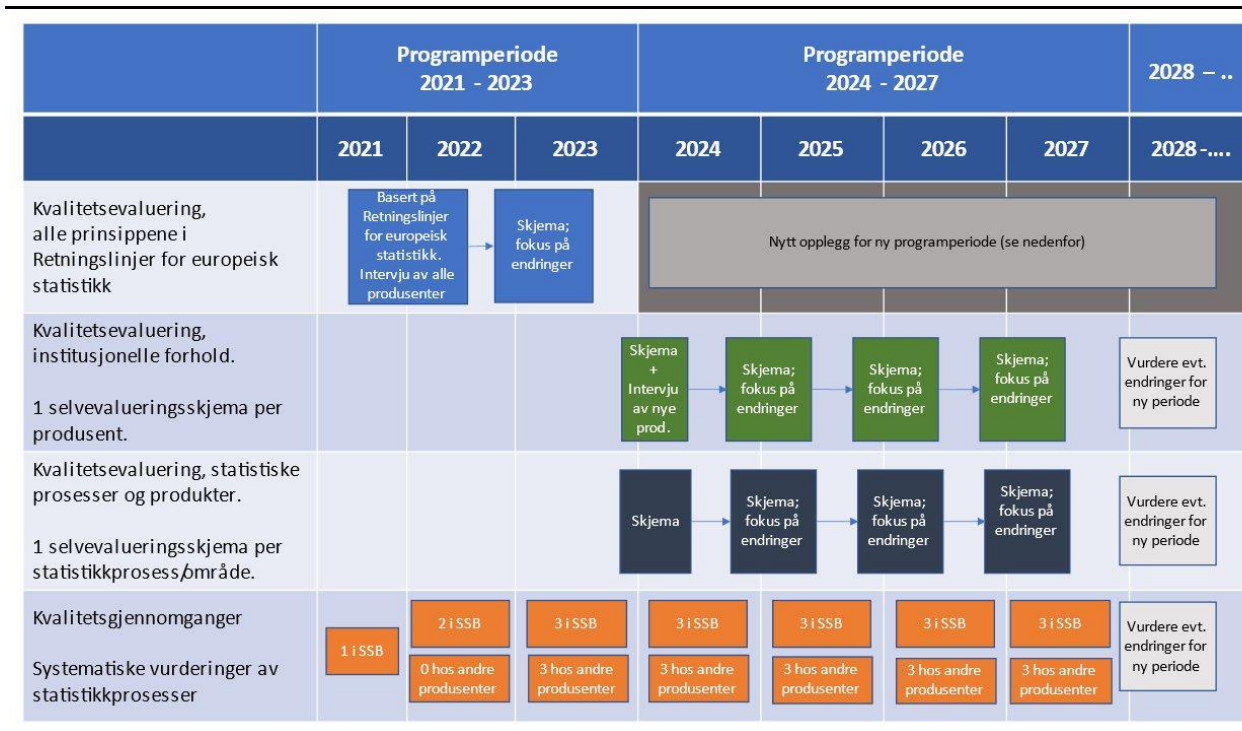
Den første kvalitetsevalueringen var primært rettet mot institusjonelle forhold. SSB bør lage et instrument for evaluering av kvaliteten i statistiske prosesser og produkter i nært samarbeid med Utvalget for offisiell statistikk. Et slik måleinstrument skal kunne brukes som et frittstående verktøy, men også i den første fasen av en kvalitetsgjennomgang. Det innebærer at statistikkansvarlig gjør en selvevaluering av kvalitetsprinsipper og indikatorer fra Retningslinjer for europeisk statistikk for statistikken som blir gjennomgått.

I de senere år har antallet gjennomførte kvalitetsgjennomganger i SSB vært lavt, og det er ikke gjennomført kvalitetsgjennomganger av enkeltstatistikker utenfor SSB. Det er behov for å forbedre og systematisere utvelgelse av statistikker og sørge for at gjennomgangene også blir gjort hos de øvrige produsentene. Alle produsentene bør over tid bidra i kvalitetsteamet som gjennomfører kvalitetsgjennomganger.

Figur 2 viser en skisse av samspillet mellom de forskjellige metoder og verktøy for måling av kvalitet i inneværende periode for Nasjonal statistikkprogram (2021 – 2023) og neste periode (2024 tentativ til 2027). Skissen viser kvalitetsevalueringer i 2022 og 2023. I neste programperiode foreslås å skille mellom årlige kvalitetsevalueringer av institusjonelle forhold og av statistiske prosesser og produkter. Skissen viser også kvalitetsevalueringer, som er systematiske vurderinger av statistikkprosesser i SSB og andre produsenter av offisiell statistikk.

Figur 2 viser også tidspunkter og omfang av de ulike aktivitetene⁶. Dette er tatt med for å illustrere og konkretisere. SSB vil i samarbeid med Utvalget for offisiell statistikk fastsette de endelige planene for kommende periode for statistikkprogrammet.

Figur 2. Skisse av de forskjellige metoder og verktøy for måling av kvalitet i inneværende og kommende periode for Nasjonalt statistikkprogram (programperioden for det neste statistikkprogrammet er ikke fastsatt)

Det trengs en vurdering av om brukerorienteringen er tilstrekkelig eller om det er behov for å styrke innsatsen. Kvalitetsevalueringen viser at flere av de øvrige produsentene tar hensyn til brukerperspektivet og noen gjennomfører brukerundersøkelser, men det er ikke innhentet konkret status eller resultater fra disse. Det bør gjøres til den neste årlige rapporten om kvalitet i offisiell statistikk.

SSB har startet et arbeid med kvalitetsindikatorer. Indikatorene skal gjøre det mulig å måle kvaliteten i statistiske prosesser i sanntid og følge utviklingen over tid. Det er aktuelt å skaffe oversikt over tilgjengelige kvalitetsindikatorer hos alle produsenter av offisiell statistikk og i andre land. Oversikten kan danne et utgangspunkt for en diskusjon om felles kvalitetsindikatorer for all offisiell statistikk.

8.2. Samarbeid om kvalitet

Det er behov for at alle produsenter er engasjert i kvalitetsarbeidet og at det blir lagt til rette for samarbeid mellom statistikkprodusenter om konkrete tiltak. Produsentene oppfordres til et tettere samarbeid om kvalitet. Metodenettverket, som ble etablert i 2021, er en arena for samarbeid, men deltakelse i metodenettverket er frivillig. I dag består nettverket både av produsenter og ikke-produsenter av offisiell statistikk, og ikke alle produsenter deltar. Det trengs mer forpliktende involvering og samarbeid mellom alle produsentene.

⁶ Lengden på neste programperiode ikke er bestemt. Dette er en illustrasjon av systemet, ikke styrende for lengden på kommende periode.

Statistikkloven er relativt ny. Det er også Utvalget for offisiell statistikk, statistikkprogrammet og den årlige offentlige kvalitetsrapporten til Finansdepartementet. Inntrykket er at viljen til samarbeid om kvalitet innenfor disse rammene er god, men det er noen forbedringspunkter.

Det er behov for å avklare roller og ansvar for gjennomføringen av kvalitetsevalueringer på institusjonelt nivå. Den første kvalitetsevalueringen ble gjort av et kvalitetsteam i SSB. Det vil være relevant å innhente informasjon om hvordan kvalitetsarbeidet er organisert hos hver enkelt produsent og hvilke ressurser som brukes på arbeidet.

Tilsvarende er det behov for å avklare roller og ansvar for gjennomføring av kvalitetsgjennomganger. Det vil være nyttig å inkludere representanter for de øvrige produsentene i teamet som gjennomfører kvalitetsgjennomganger. Det kan være rulling av deltakere slik at flere blir kjent med metodikken, og arbeidsbelastningen jevnes ut.

8.3. Oppfølging av kvalitet

Det er behov for metoder og verktøy som kan hjelpe produsentene til å oppfylle kvalitetskrav fra statistikkloven og Retningslinjer for europeisk statistikk. Skriftlige retningslinjer som brukes og oppdateres jevnlig er viktige bidrag til å opprettholde og forbedre kvalitet i statistiske prosesser og statistikk. I tillegg er det viktig at retningslinjer og dokumentasjon er offentlig tilgjengelig, slik at brukerne av statistikken kan gjøre seg kjent med hvordan statistikken er produsert og etterprøve om statistikken følger viktige kvalitetskriterier.

Delrapporten fra den første kvalitetsevalueringen (SSB 2022, under arbeid) inneholder mange anbefalinger. Anbefalingene må følges opp med tiltaksplaner og rapportering. Tilsvarende gjelder for anbefalingene fra Peer review. Produsenter må gjøre selvstendige kost-nyttevurderinger av anbefalingene og lage prioriteringer basert på vurderingene.

Kvalitetsindikatorene, som er under utvikling, vil danne et godt grunnlag for å følge med på utviklingen av kvalitet over tid og for å følge opp enkelte kvalitetsaspekter i statistikkproduksjonen. Det bør vurderes å etablere felles kvalitetsindikatorer for alle produsentene av offisiell statistikk.

8.4. Dokumentasjon og formidling av kvalitet

Det er behov for bedre dokumentasjon og synlighet for kvalitet og kvalitetsarbeidet. I tillegg til at viktige kvalitetskrav blir oppfylt, vil det bli enklere å følge opp kvalitetsarbeidet når det foreligger god dokumentasjon. Peer review gav en anbefaling om å gjøre kvalitetsarbeidet og offisiell statistikk mer synlig. SSB leder det arbeidet og har fått et spesielt ansvar i statistikkloven for rapportering av kvalitet i offisiell statistikk.

Utvalget for offisiell statistikk bør utrede tiltak for å gjøre kvalitetssystemet mer synlig, herunder en ordning for å merke eller profilere offisiell statistikk. En slik merking vil tydeliggjøre hvilke statistikker som er offisiell statistikk, og bidra til at brukere kan identifisere og skille slik statistikk fra andre statistikker. Videre bør dokumentasjon og status for kvalitet i offisiell statistikk gjøres offentlig tilgjengelig og formidles på en bedre måte.

Referanser

- Eurostat (2022): Peer review report on compliance with the European Statistics Code of Practice and further improvement and development of the national statistical system – Norway. Kan lastes ned fra <https://www.ssb.no/omssb/kvalitet-i-offisiell-statistikk/retningslinjer-for-europeisk-statistikk>
- Hendriks C., Olsen G., F. Berglund og Nøtnæs T. (2022): A new approach for quality assurance in Norwegian official statistics. Notat til European conference on quality in official statistics, Vilnius, 8-10. juni 2022.
- SSB (2017): Retningslinjer for europeisk statistikk. 16. november 2019. Uoffisiell norsk oversettelse. Kan lastes ned fra <https://www.ssb.no/omssb/kvalitet-i-offisiell-statistikk/retningslinjer-for-europeisk-statistikk>
- SSB (2020): Rammeverk for kvalitetssikring i det europeiske statistikkssystemet. Versjon 2. Uoffisiell norsk oversettelse. Kan lastes ned fra: <https://www.ssb.no/omssb/kvalitet-i-offisiell-statistikk/retningslinjer-for-europeisk-statistikk>
- SSB (2019): Generic Statistical Business Process Model GSBPM. Notater 2019/43. Kan lastes ned fra: <https://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/generic-statistical-business-process-model-gsbpm>
- SSB (2021a): System for kvalitetssikring av offisiell statistikk. Notater 2021/35. Kan lastes ned fra: <https://www.ssb.no/offentlig-sektor/offentlig-forvaltning/artikler/system-for-kvalitetssikring-av-offisiell-statistikk>
- SSB (2021b): Nasjonalt program for offisiell statistikk 2021 – 2023. Planer og meldinger 2021/3. Kan lastes ned fra: <https://www.ssb.no/omssb/nasjonalt-program-for-offisiell-statistikk/statistikkprogrammets-omfang-og-innhold>
- SSB (2022): Delrapport kvalitetsevaluering. Planer og meldinger 2022/xx (under arbeid).

Vedlegg A: Oversikt over metoder og verktøy som gir informasjon om kvalitet i statistikk

Tabell A1. Etablerte metoder og verktøy som gir informasjon om kvalitet i statistikk. Status og behov for utvikling

Metoder og verktøy	SSB		Øvrige produsenter	
	Status	Behov	Status	Behov
Kvalitets-evalueringer (institusjonelt nivå)	Nytt instrument tatt i bruk	Vurdere behov og foreslå system for framtidige kvalitets-evalueringer på institusjonelt nivå Systematisk oppfølging av gjennomførte kvalitets-evalueringer	Som for SSB	Som for SSB Avklarer rolle og deltakelse i gjennomføringen
Peer review	Gjennomført	Følge opp anbefalinger og lage og gjennomføre tiltak	Som for SSB, men kun de produsenter som bidrar til Det europeiske statistikkssystemet	Som for SSB
Rapporter om kvalitet i administrative informasjonssystemer	System etablert	Nylig revidert, ikke behov for endringer nå	Omfang av innhenting av administrative data er ukjent for SSB per i dag Kartlegging aktuelt	Vurdere å inngå avtaler med dataeierne om utlevering av data og samarbeid om kvalitet
Kvalitets-gjennomganger	Etablert som verktøy i SSB	Forbedre og systematisere system for utvalgelse Forbedre metodikk	Ikke gjennomført de senere år	Etablere et opplegg for utvalgelse, deltakelse og gjennomføring Avklare roller/ansvar for gjennomføring
Brukerorientering	SSB gjennomfører jevnlig undersøkelser, har møtepunkter osv	Må vurdere om det som er etablert er tilstrekkelig og om det er behov for forbedring/ endring	Kvalitets-evalueringen viser at mange har dette SSB har ikke innhentet konkrete resultater/funn/ status fra andre	Uklart, trenger en kartlegging

Tabell A2. Nye metoder og verktøy som gir informasjon om kvalitet i statistikk. Status og behov for utvikling

Metoder og verktøy	SSB		Øvrige produsenter	
	Status	Behov	Status	Behov
Selvevalueringer av prinsippene og indikatorer fra Retningslinjer fra europeisk statistikk (statistikk- eller statistikkområdenivå)	Instrument finnes og brukes i kvalitetsgjennomganger	Revidere instrumentet slik at det er bedre tilpasset statistikker (i stedet for institusjonsnivå) Etablere system for bruk som et frittstående verktøy og i starten av en kvalitetsgjennomgang	Ikke tidligere gjort av SSB	Vurdere behov for system (evt. samme system for SSB og andre)
Kvalitetsindikatorer	Arbeid påbegynt for å etablere anbefalte indikatorer	Fullføre arbeidet fram mot en omforent anbefaling om indikatorer som skal implementeres Iverksetting i SSB	SSB har ikke oversikt over hva de andre produsentene har tilgjengelig	Få oversikt over tilgjengelig indikatorer Diskusjoner rundt muligheten for å etablere felles indikatorer

Vedlegg B: Oversikt over produsentene av offisiell statistikk

Antall statistikker i statistikkprogrammet 2021-2023 etter hovedområde og statistikkprodusent

ANSVARLIG MYNDIGHETJf. statistikkprogram 2021-2023													
HOVEDOMRÅDE	FHI	Fiskeridirektoratet	Forskningrådet (SSB fra 1.1.2022)	Landbruks- direktoratet	Miljødirektoratet	NAV	NIBIO	Nkom	NVE	Olje-direktoratet	UDI	SSB	Sum
Arbeid og lønn						5						16	21
Bank og finansmarked												11	11
Befolkning											9	20	29
Bygg, bolig og eiendom												11	11
Energi og industri									4	1		14	19
FoU, teknologi og innovasjon			1					1				7	9
Helse og omsorg	6											11	17
Inntekt og forbruk												4	4
Kultur og fritid												10	10
Landbruk, fiskeri og akvakultur		6		5			2					29	42
Nasjonalregnskap												9	9
Natur, klima og miljø					2							25	27
Offentlige finanser												11	11
Priser og prisindekser												14	14
Sosiale forhold og kriminalitet						12						15	27
Transport og reiseliv												19	19
Utdanning			1									21	22
Utenriksøkonomi												12	12
Valg												12	12
Varehandel og næringslivstjenester												9	9
Virksomheter, foretak og regnskap												13	13
Sum, antall statistikker	6	6	2	5	2	17	2	1	4	1	9	293	348

Vedlegg C: Anbefalinger etter Peer review, per 30. mai 2022

R1. Statistics Norway should identify concrete actions related to the implementation of its work programmes, in particular for development activities, based on explicit roadmaps for the activities covered by the programmes. (Improvement related: ES CoP, Indicator 1.5)

R2. For future work programmes, Statistics Norway should strive towards a transparent and forward-looking priority setting of all official statistics, including potential new domains, and clear budget commitments covering development as well as modernisation activities. (Improvement related: ES CoP, Indicators 3.3, 3.4, 11.1 and 11.2)

R3. Statistics Norway should improve transparency about the budget structure. (Improvement related: ES CoP, Indicator 3.1)

R4. Statistics Norway should further deepen and broaden methodological skills among statistical staff, thus allowing the Division for Methods to free capacity for present and future methodological development and research projects. (Improvement related: ES CoP, Indicators 7.6 and 3.1)

R5. Statistics Norway should proactively communicate the framework for competence management and career paths and intensify its implementation by taking actions that prioritise staff motivation, satisfaction and engagement. (Improvement related: ES CoP, Indicators 3.1 and 7.6)

R6. After finishing the quality evaluation report of the national statistical system, Statistics Norway should draw up a roadmap and an action plan for the whole national statistical system, in consultation with the Committee for Official Statistics. (Improvement related: ES CoP, Indicator 1bis.2)

R7. Statistics Norway should consider ways of ensuring compliance with the ES CoP by all other national authorities. (Improvement related: ES CoP, Indicator 1bis.2)

R8. The four ONAs reviewed (Norwegian Institute of Public Health (NIPH), Directorate of Fisheries (DoF), Directorate of Immigration (UDI) and Norwegian Institute of Bioeconomy Research (NIBIO)) should be proactive in their relations with both national and international peers with a view to sharing information about best practices and new developments. (Improvement related: ES CoP, Indicator 1bis.3)

R9. The four ONAs reviewed should improve the transparency and visibility of the role of official statistics and statistical activities in their organisations and on their websites. (Improvement related: ES CoP, Indicator 1.6)

R10. The Directorate of Immigration (UDI) should clarify internally and externally the delineation between its role as an authority providing services to the public and its role as a statistical authority. (Improvement related: ES CoP, Indicators 1.3, 1.4 and 6.7)

R11. The Norwegian Institute of Public Health (NIPH) should formalise the professional independence of the statistics, e.g. by including professional independence as well as the ES CoP in the job description or working arrangements of one of the department heads and giving them the formal responsibility for official statistics within the NIPH. (Improvement related: ES CoP, Indicators 1.1, 1.3 and 1.4)

R12. Statistics Norway should increase the visibility, transparency and documentation of its quality assurance of statistics and consider ways to certify its quality framework. (Improvement related: ES CoP, Indicators 4.1 and 15.7)

R13. Statistics Norway should explore the potential of disseminating more and more detailed statistics to better serve its users, including further increasing its access to statistical data from other producers. (Improvement related: ES CoP, Indicators 2.4, and 11.1)

R14. Statistics Norway should deepen and widen the current relationships with users by strengthening relations with Stortinget (Parliament) and by expanding the scope of user satisfaction surveys. (Improvement related: ES CoP, Indicators 11.1 and 11.3)

R15. Statistics Norway should improve the microdata services, in consultation with users, and establish an explicit roadmap for improvement actions. (Improvement related: ES CoP, Indicators 15.4 and 15.6)